

BOJ PEŠÍ DIVISE V HORSKÉM A ZALESNĚNÉM TERÉNU

Pplk. pěch. Karel Kučera

I. Zvláštnosti horského a zalesněného terénu a jejich vliv na boj

Boj v horském a zalesněném terénu má svoje zvláštnosti, které ho odlišují od boje v normálním rovinném terénu. Tyto zvláštnosti boje jsou dány právě zvláštnostmi horského a zalesněného terénu.

Složité povrch horského terénu svými hřbety a výběžky rozděluje bojující vojska tak, že jim mnohdy znemožňuje vytvořit souvislé fronty. Naproti tomu však se jeho složitost stává určitou předností, protože umožňuje zaujmout výhodné čáry a využít skrytých přístupů k nim.

Velká množství údolí a lesních porostů jsou značnou výhodou pro provedení skrytých soustředění vojsk i prostředků jak proti vzdušnému, tak i proti pozemnímu pozorování. Tyto skryté prostory se ovšem stávají nevýhodou pro palby s rasantní drahou, takže stoupá důležitost palebných prostředků se strmou drahou střely.

Orientace v horském a zalesněném terénu je velmi obtížná a musí jí být věnována značná pozornost. Naproti tomu se mnohé masivy v horách svým charakteristickým výrazem stávají orientačními body.

Další významnou zvláštností proti rovinnému terénu je horské podnebí a rychle se měnící povětrnostní podmínky. Ty se stávají při boji v horách velmi významným činitelem, neboť mají značný vliv na boj jak s hlediska viditelnosti (mlhy, nízké mraky), tak s hlediska obtížnosti pohybu, které samy o sobě jsou v tomto terénu velmi nesnadné a kladou na vojska značné požadavky. Přitom je nutné si uvědomit, že charakteristickým rysem horského terénu je nedostatek komunikací, které pro bojující jednotky mají velký význam.

Rychlost postupu v horách se vzhledem k těžkému terénu a k nedostatku dobrých komunikací snižuje.

S touto skutečností musí velitelé a jejich štáby při provádění kalkulací přesunů i ostatních manévru vždy počítat. Rovněž použití bojové techniky je v některých úsecích ztěžováno nedostatkem komunikací, strmostí terénu a atmosférickými podmínkami.

Ve zvlášť těžko dostupných úsecích hor bude mnohdy třeba vybavit vojska speciálním výstrojem, který jim usnadní zdolávat tyto prostory.

Boj v horském a zalesněném terénu vyžaduje na bojujících jednotkách větší fyzické vyžití, a vyčerpává proto vojska více než boj v rovině. Tato okolnost vyžaduje za útoku častější vystřídání čelních sledů, aby nebylo ztraceno potřebné tempo útoku. Proto je nutné členit sestavu vojsk více do hloubky, aby mohly být čelní sledy vystřídány svěžími jednotkami.

Tyto okolnosti a těžkosti při boji v horském a zalesněném terénu nemohou však nikdy přivodit neúspěch dobře vycvičené, otužilé, ukázněné a uvědomělé armády, jak bylo prokázáno úspěšnými boji Sovětské armády ve Velké vlastenecké válce.

II. Všeobecné zásady boje v horském a zalesněném terénu

Zvláštnosti boje v horském a v zalesněném terénu jsou podmínkou pro určité zásady, které se liší od zásad pro boj v rovině, ale kterými se boj v tomto terénu podle situace a možností řídí.

Rozrytost a přístupnost terénu jsou činitele, kteří mají vliv na bojovou sestavu jednotek, její šířku a hloubku. Čím je terén méně přístupný, tím širší bude fronta, ale hloubka

učlenění sestavy bude menší. Naopak, čím přístupnější je terén, tím je fronta užší, ale má větší hloubku.

Směr hlavního úderu, osy postupu druhých sledů nebo záloh lze v horách velmi těžko měnit, neboť rychlé přeskupení vojsk vzhledem k terénu je za boje velmi obtížné a někdy pro velkou potřebu času i nemožné. Je proto třeba, aby volba směru hlavního úderu a volba os postupu byly velmi dobře uváženy, aby byla velká pozornost věnována vytvoření nejvýhodnější počáteční bojové sestavy, která by umožňovala splnit úkol bez vážnějších změn v počátečním bojovém uskupení.

Tvořit zálohy je při boji v horách — možno říci — přímo diktováno bojovou sestavou jednotek, která obvykle v horách má jedno nebo obě křídla odkryta. Zálohy, aby mohly plnit svůj hlavní úkol — protiútoky, je výhodné motorisovat, aby byly schopny v krátkém čase překonat i značné vzdálenosti. Jejich úkolem může dále být rozšířit úspěch jednotek prvního sledu. Je-li šířka pásma činnosti jednotky větší, rozděluje se záloha na dvě části.

Bojová sestava jednotek a šířka pásem je mimo terén závislá rovněž na úkolu jednotky, na důležitosti směru, stavu cest a počtu prostředků.

V pásmu divise je třeba, aby byla alespoň jedna cesta pro automobilní dopravní prostředky, jinak je nutno počítat se zvýšeným použitím ženijních jednotek k úpravě cest a s použitím soumarských kolon.

Boj v horách vyžaduje iniciativy a rozhodnosti velitelů velkých i malých jednotek, neboť jen takové jednání může vést k taktickým úspěchům. Vzhledem k značným vzdálenostem mezi jednotlivými směry, na kterých jednotky bojují, musí být činnost těchto jednotek usměrněna vždy tak, aby co nejlépe bylo dosaženo cíle, který si stanovila vyšší jednotka.

Při provádění stanoveného úkolu musí být jednotky aktivní, pohyblivé a musí mít značnou manévrovací schopnost, jinak může následovat ztráta iniciativy v boji, proniknutí nepřítele a tím rozrušení bojové sestavy.

Boj v zalesněných horách vyžaduje tvoření hluboko učleněných druhých sledů a divisních záloh. Vzrůstá samostatnost oddělené bojujících jednotek. Možnosti skrytých přesunů usnadňují obchvácení i obejít nepřítele.

Při bojových operacích v horách v zimě a sněhu je nutno klást důraz na vytyčování cest, na zásobování jednotek prostředky proti zimě a omrznutí, na vybavení jednotek lyžemi, sněžnicemi a sáňovými podvozky, aby byla zachována pohyblivost jednotek, která se sněhem značně snižuje.

Velký význam pro úspěšný boj má dobrá organizace týlu a materiálního i zdravotnického zabezpečení vojsk. Obtížné materiálního zabezpečení jsou způsobeny nedostatkem komunikací a nemožností přísunu kolovými transporty za jednotkami provádějícími manévry v těžko dostupném prostoru, bez komunikací. Velitel si musí dobře rozvážit, jakým materiálem bude zásobovat tyto jednotky, aby neoslabil jejich pohyblivost, nýbrž naopak aby jim správným zásobováním usnadnil splnit úkol. Velitel je povinen mimořádně tvrdě napláňovat výdej střeliva i ostatního materiálu a určit způsoby a místa jejich doplňování. Je nejvážnější úlohou štábů zabezpečit v souhlase s rozhodnutím velitele nepřetržitě zásobování jednotek.

Zvláštnosti velení v horách jsou dány jednak větší šířkou fronty, jednak tím, že pohyb je dost znesnadněn. V přípravném údobí vyžaduje velení značný počet pozorovatelů. Za postupu je účelnější, jak ukázaly zkušenosti, aby velitel řídil boj ze svého velitelského stanoviště, které svým umístěním v dostupnějším terénu lépe umožňuje spojení s bojujícími jednotkami. Hlavním pojítkem v horách bude radio. To ovšem neznamená, že ostatní způsoby spojení ztrácejí v horách svůj význam.

III. Zvláštnosti použití hlavních druhů vojsk v horském a zalesněném terénu

Pěchota

Pro pěchotu není při jejích bojových akcích v horském terénu nedostupných míst. Pěchota je ze všech druhů zbraní nejlépe přizpůsobena bojovým akcím v horách, neboť je

schopna překonávat veškeré obtíže horského terénu. Naopak může ho s výhodou využívat ve svůj prospěch.

Její menší jednotky bojují často s odkrytými křídly a bez bočního spojení. Proto iniciativa a smělost jednání musí být vlastností každého vojáka při boji v horách.

Při provádění bojových akcí musí být pěchota vždy připravena zaujmout své postavení výše než nepřítel, aby na něho mohla zaútočit shora. Útok pěchoty provedený shora dolů je základem boje pěchoty v horách, při čemž je zpravidla podporován se sousedních bočních výšin.

Každá pěší jednotka vrhá se do útoku s plným vypětím sil bez ohledu na to, že by se mohla odloučit od druhých jednotek anebo být od nich odříznuta. Musí proto umět bojovat v obklíčení; musí být vždy pohotova provést smělé údery na křídla i do týlu nepřítele.

Dělostřelectvo

Dělostřelectva se strmou drahou střely, hlavně minometů, používá se v horách v rozsáhlejší míře než ostatních druhů. Vyhledávat palebná postavení pro ně je lehčí než pro ostatní druhy dělostřelectva a jeho vlastnosti umožňují střilet do hluchých prostorů a déle přestřelovat postupující pěchotu. Zkušenosti z poslední války však ukázaly, že k umlčení současných prostředků obrany v horách je nutné použít všech druhů dělostřelectva, i nejtěžších ráží a s plochou drahou střely. To ovšem vyžaduje soustřeďovat těžší ráže u komunikací, členit sestavu více do hloubky než v rovinném terénu a manévr pohybem nahrazovat manévrem palbou. Velení dělostřelectvu bývá decentralisováno. Dělostřelecké jednotky se přidělují vševojskovým jednotkám bojujícím na samostatných směrech.

Na stupni divise—pluk dochází zpravidla k centralisaci, kdy dělostřelectvo je vázáno mnohdy na jedinou způsobilou komunikaci a podporuje i menší část divise vedoucí hlavní úder po této komunikaci.

Hlavní síla dělostřelectva umístěná v blízkosti komunikací musí být s to svým manévrem palbou zabezpečit pěchotě provedení obchvatu nebo obejítí mimo komunikaci, po nejzazší mez svého dostřelu.

Jednotky pěchoty, operující mimo dosah hlavních sil dělostřelectva, musí být vybaveny decentralisovanou jednotkou doprovodného dělostřelectva. K této úloze se mimo organické dělostřelectvo pěchoty hodí minomety.

Podpora vyrazení pěchoty dělostřelectvem provádí se zpravidla postupným soustřeďováním palby. Použití podpory palebným valem je horským terénem značně znesnadněno.

Značné úspěchy při boji v horách má přímá střelba dělostřelectva. Ve Velké vlastenecké válce bylo použito k přímé střelbě kromě divisního dělostřelectva i děl ráže 152 mm s velkým úspěchem.

Dělostřelecké pozorování a tím i velení je v horách značně ztíženo. Je proto třeba zřídit značné množství pomocných pozorovatelů, které zabezpečí pozorování na všechny strany. Ke spojení pozorovatelů s palebnými postaveními je nutno co nejvíce využít radia a optické signalisace.

Pro pozorování a průzkum cílů mají velkou důležitost letouny, které nejen provádějí průzkum cílů, ale řídí zastřelování dělostřelectva na ty cíle, které nelze z pozemních pozorovatelů pozorovat.

Tankové a mechanisované vojsko

Hromadné použití tanků je možné v širokých údolích, na náhorních rovinách a v předhoří. V ostatních prostorech hor je použití tanků omezeno úzkým pruhem při komunikaci, kde tanky mohou postupovat jen v menších skupinách.

Použití silných tankových jednotek k rozvíti úspěchu je možné tehdy, když není nebezpečí, že se jednotky nahromadí mnohdy jen na jedné použitelné komunikaci.

Omezeným manévrem se stává tank v horách snadno zranitelným. Proto se tankům přidává ochrana a podpora ze ženistů, nejlépe jako tankový výsadek.

V terénu těžko dostupném pro tanky, v místech, kde nepřítel neočekává zásah tanku, mohou dosáhnout i malé tankové jednotky značných úspěchů, neboť tam nepřítel nemá účinné protitankové zbraně a bývá zásahem tanku překvapen.

Letectvo

V horském a zalesněném terénu se letectvo setkává s těmito obtížemi:

- častá období nepříznivých meteorologických podmínek a jejich časté náhlé změny,
- nesnadná orientace,
- nesnadnost manévru střemhlavých bombardérů,
- ohraničené množství letišť.

Proto je třeba dokonalé znalosti prostoru a dokonalého výcviku všech letců.

Soustředění a úderý letectva na směr hlavního úderu mohou zčásti nahradit úlohu tanků a dělostřelectva.

Jedním z hlavních úkolů letectva při boji v horách je průzkum. Letectvo může tento úkol plnit lépe než ostatní druhy vojsk jednak pozorováním, jednak fotografováním. Právě ta okolnost, že pozemní jednotky mají znesnadněno pozorování, přímo ukládá letectvu splnit tento úkol.

Operace letectva je jen tehdy úspěšná, je-li dokonalá součinnost s pozemními jednotkami. Ta je prováděna stejným způsobem jako při boji v rovině pomocí návodčích. Kromě radiem se součinnost zabezpečuje barevnými a dýmovými raketami. O důležitosti součinnosti letectva s dělostřelectvem bylo pojednáno v stati „Dělostřelectvo“.

Ve velké míře může být použito vzdušných výsadků v součinnosti s pozemními vojsky. Používá se jich k různým diversním účelům nebo k obsazení prostorů dosud nepřítelem neobsazených v součinnosti s pozemními vojsky a p.

Ženíjní vojsko

Při boji v horách je ženijní vojsko velmi důležitým posilovým prostředkem.

Vzhledem k velkému množství různých ženijních prací, které vyžaduje boj v horách, je nutno zesilovat jednotky ostatních druhů vojsk větším počtem ženijních jednotek než při boji v rovině.

Zkušenosti z poslední války ukázaly, že při operacích v horách je nutno ženijních jednotek používat centralisovaně na směr hlavního úderu. Tyto jednotky konají kromě svých normálních úkolů (t. j. odminovávání, provádění ženijního průzkumu, opravy silnic a mostů a zřizování přeprav) i speciální vrtací práce a získávají vodní zdroje.

Jednotky operující samostatně nutno rovněž posilovat ženisty.

Divisní a sborové ženijní jednotky není výhodné přidělovat plukům a praporům, neboť nepřítel své úsilí v ženijních překážkách soustřeďuje zpravidla na hlavní komunikace. Hlavním úkolem ženijních jednotek všech stupňů je budování (úprava) hlavní komunikace a zřizování i organizace mostních přechodů a přeprav. Dalším vážným úkolem je správná organizace a plánovitě provádění ženijního průzkumu. Chyby při provádění ženijního průzkumu se nepříznivě odrážejí jak v rozpočtu sil a prostředků, tak i v obsahu a rychlosti prací, což může mít ovšem vliv i na průběh boje.

Složitější a specifické práce v horském terénu vyžadují při jejich provádění zvláštní průpravy a výcviku ženijních jednotek.

IV. Použití pěší divise v horském a zalesněném terénu

Pěší divise je se svými organickými prostředky schopna vést v horském a zalesněném terénu všechny druhy boje. Na způsob boje v horském a zalesněném terénu mají do značné míry vliv zvláštnosti tohoto terénu a tím se odlišuje od způsobu boje v rovině.

Ráz terénu a možnost být překvapen nepřítelem vyžadují, aby velká pozornost při činnosti divise v horách byla věnována průzkumu a zajištění.

Průzkum. Provádět průzkum v horách je těžší než v rovině. Horský terén skýtá nepříteli mnoho výhod. Těch však dovedný průzkumník dovede využít i pro sebe. Terén mu pomáhá při skrytém pohybu, ulehčuje pronikání průzkumných orgánů do hloubky nepřítelů a dává jim možnost být delší čas v jeho týlu.

Cíle i úkoly průzkumu jsou stejné jako v rovině. Organizace průzkumu má však některé zvláštnosti, a to

- větší vzdálenost průzkumu od hlavních sil než v rovině,
 - silnější sestava průzkumných orgánů, které jsou schopny samostatně řešit i bojové úkoly,
 - těsnější spojení průzkumných orgánů a vzájemné ověřování zpráv z různých pramenů.
- Nejúspěšnější působily v horách průzkumné oddíly v síle roty, zesílené minomety, protitankovými zbraněmi, ženisty a pojitky. Tyto jednotky vedou průzkum hlavně bojem.

V těžko schůdných směrech se vysílají menší průzkumné součásti (družstva, nejvýše čtyři), které provádějí průzkum hlavně pozorováním, a vzdálenost, na kterou jsou vysílány, nepřesahuje zpravidla 3 až 4 hodiny cesty od jednotek divise.

Doba činnosti průzkumných orgánů závisí na síle, úkolu a terénu. V těžko schůdném terénu je nutné dobu činnosti těchto orgánů zkracovat.

Činnost průzkumných jednotek musí být vzhledem k terénu opatrnější a bdělejší a tyto jednotky musí být vždy pohotovы k boji, neboť palbu a přepad nepřítelů z léčky lze očekávat všude.

Při provádění průzkumu musí být věnována pozornost zjištění křídel nepřítelů a míst styku, rozložení a síle jeho záloh, zjištění cest k obejití, rázu a rozložení překážek a zátarasů. Dělostřelecký a tankový průzkum se provádí většinou samostatně. Ženíjný průzkum, který je velmi důležitý, může být prováděn samostatně nebo v sestavě bojového průzkumu. Chemický průzkum se provádí zároveň s bojovým průzkumem.

Zajištění. Ráz horského terénu vyžaduje, aby jednotky byly zajišťovány velmi pečlivě, a to jak čelně, tak i bočně a v týlu.

Zpravidla se zajištění v horách provádí stupňovitě a na všechny strany. Postupující proudy divise vysílají kromě pohyblivého též stojící boční zajištění, jehož hlídky závčas obsazují přístupy ústící se stran na cestu postupu. Mezery mezi předvoji, jejich druhými sledy a hlavními silami divise zabezpečují se v horském terénu řetězem dvojic pátračů.

Bojové zajištění je stavěno v divisi na všechny strany a také tehdy, když divise má před sebou ještě jinou jednotku. Vhodně volené bojové zajištění může lépe než v rovině vyvolat klamný dojem předního kraje obrany a donutit tak nepřítel k rozvinutí v nevhodných prostorech.

V horách je nutné určovat speciální oddíly k ochraně týlu a týlových zařízení a stráž jako doprovod při přesunech bojového materiálu.

Pěší divise v útočném boji. Hlavního cíle útočného boje — zničení protivníka — dosahuje se v horském terénu především bojem za získání a ovládnutí dominujících výšin, hřbetů, křížovatek cest a větších osad, které mají v obraně nepřítelů důležitou úlohu.

Pochod k nepříteli. Rozhodný význam při bojových operacích v horách má správné počáteční uskupení sil a prostředků v jednotlivých směrech, protože změnit původní uskupení v horách bude obtížné. Je proto třeba, aby se zřetelem k tomu byly tvořeny pochodové proudy již za přibližování k nepříteli.

Pěší divise se přibližuje k obrannému postavení nepřítelů v rozčleněných tvarech anebo v pochodových prouděch pod ochranou předvojů. Velmi často se vysílají předem posunuté oddíly na autech v přístupných směrech a zabezpečují cesty k přesunu předvojů a hlavních sil divise do největší hloubky. Předem posunutým oddílům se přidělují minomety a děla plukovního dělostřelectva a mohou být zesíleny i tanky.

Když je to nutné, vysílají hlavní síly i předvoje zvláštní odtarasovací oddíly.

Předvoje se zmocňují výšin, hřbetů a přechodů a zabezpečují tak rozvinutí dělostřelectvu a hlavními silami dosažení výhodných čar k útoku. V terénu přístupném pro tanky se předvoje zesilují tanky, ženijními i palebnými protitankovými prostředky.

Je-li třeba, podporuje velitel proudy předvoj palbou dělostřelectva hlavních sil, a byl-li útok předvoje zastaven, útočí části sil tak, aby obešly nepřítele. Hlavní síly divise musí být vždy připraveny podporovat boj předvoje a využít jeho úspěchu.

Postupuje-li divise údolím, musí být hřbety po obou stranách proudů pečlivě prozkoumány a obsazeny zajišťovacími jednotkami.

Počet os postupu divise je dán terénem, v kterém divise postupuje, a úkolem, který od představeného velitele dostala.

Útok. Organizace a vedení boje

Způsoby manévru za útočného boje v horském a zalesněném terénu jsou:

1. čelní úder (průlom),
2. obchvat nebo obejití (u divise mluvíme jen o obchvatu),
3. kombinace obou těchto manévru.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války ukázaly, že se úloha manévru s cílem obchvatu poněkud zmenšila a naproti tomu vzrostla úloha průlomu nebo řady průlomů provedených na směrech komunikací s přechodem k pronásledování protivníka. Jako důvod lze uvést vzrůstající motorisaci a techniku armád. Jednotky provádějící obchvat narážejí během svého postupu i u jeho cíle na nepřítele s dobrou technikou, s motorisovaným a mechanisovaným dělostřelectvem a s tanky. A je-li cíl obchvatu vzdálen od možnosti zásahu hlavních sil vlastního dělostřelectva, může se jednotka provádějící obchvat dostat u cíle do nerovného boje a vzniká pak nebezpečí, že svůj úkol nesplní.

Vyhodnocením těchto zkušeností se ukázalo, že základní formou útočného boje v horách je třetí z uvedených způsobů manévru, t. j. obchvat spojený s průlomem na nejméně bráněném úseku nepřítele. Směr hlavního úderu se zpravidla vede proti nejslabšímu místu obrany nepřítele, nebo v obchvat obrany protivníka. Při tom je třeba dbát, aby se jednotky které vedou hlavní úder, dostaly v dalším průběhu do boku nebo do týla nepřítele. Při určování šířky pásma je třeba se řídit úkolem jednotky, počtem sil a prostředků, rázem a hodnotou obrany nepřítele, terénem, stupněm jeho schůdnosti, počtem a hodnotou komunikací. Obvykle je ve schůdném terénu šířka útočného pásma menší a organizace boje je do značné míry shodná s bojem v rovinném terénu. A naopak v těžko dostupném terénu je šířka útočného pásma větší.

Základem úspěchu útočného boje v horském a zalesněném terénu je současný úder na několika směrech při soustředění převahy sil na nejdůležitějších z nich, přítomnost sil schopných vést samostatně boj na ostatních směrech, včasné zesilování úderu z hloubky a zabezpečení rychlosti útoku.

Sovětská vojska počínala boj v horském terénu zpravidla útokem slabších sil (jednotek) na široké frontě s cílem ovládnout některé samostatné výšiny za podpory boční palby se sousedních výšin. Když byl protivník upoután bojem na celé frontě, vyrazil náhle útok na směr hlavního úderu. Průběhem dalšího boje neměly pluky a divise mezi sebou ani spojení palbou. Křídla byla obvykle odhalena a velitelé divisi a pluků měli proto dostatečně silné zálohy k odražení protiútoků nepřítele, které směřovaly do týlu. Zkušenosti ukázaly, že úspěch závisí na dovednosti každé jednotky bojovat samostatně, na rozhodnutí všech velitelů a na umění uchopit v pravý čas iniciativu do svých rukou.

Kritickým údobím při boji v horách je okamžik, kdy pěchota dobyla vrcholu výšiny a bojuje na svahu přivráceném k nepříteli. V tuto dobu je dělostřelecká podpora velmi slabá a ani spojení není dostatečné. Je proto třeba, aby přímo s útočící pěchotou šel značný počet dělostřeleckých pozorovatelů a dělostřelectva pro přímou střelbu.

Pěší divise útočící v horském terénu na samostatném směru vytvoří zpravidla hlubokou sestavu a ještě všeobecnou i protitankovou zálohu. Jestliže větší část divise útočí čelně a menší část provádí obchvat, určuje se čelně útočícím jednotkám pásmo a obchvacujícím jednotkám směr postupu. Zálohám se určuje osa postupu. Hlavním důvodem k vytvoření zálohy je nebezpečí protiútoků vzhledem k obvykle odhaleným bokům. Jindy může být

zálohy použito k využití úspěchu a opevnění dominujících výšin, kterých se vojska za útoku zmocnila. Zálohy se zesilují plukovními děly. V boji je záloha podporována divisní dělostřeleckou skupinou.

Tanky při útoku divise se rozdělují po rotách i četách k doprovodu pěchoty. Může jich být využito na krátké vzdálenosti v čele nebo na křídlech bojové sestavy pěchoty. Přitom je výhodné zesílit je výsádkem pěchoty a malými ženijními jednotkami k odstraňování zátarasů.

Tankové zálohy používá velitel divise buď k provedení protiútoků nebo tam, kde je možná činnost tanků, k využití úspěchu v součinnosti s výsádkem pěchoty a dělostřelectvem, a konečně i k zabezpečení důležitých výšin a přechodů.

Dělostřelecké zabezpečení útoku se zpravidla organizuje v divisi, zřídka ve sboru. Bojové zkušenosti z průlomu obrany a boje o ovládnutí výšin hřbetů nebo průsmyků ukazují, že úspěch v mnohém závisí na správné součinnosti pěchoty s dělostřelectvem. Útok pěchoty obvykle vyrazí po dělostřelecké a letecké přípravě, která umlčuje a ničí živou sílu a palébní prostředky obrany nepřítele.

Podle zkušeností Sovětské armády z jejích bojů v poslední válce útočila pěší divise v horském terénu na několika směrech rozdělených horskými masivy a hřbety. Za těchto podmínek se pěším plukům, útočícím v hranicích pásma útoku divise, dávaly nikoli pásma pro útok, nýbrž směry.

Šířka pásma útoku pěší divise se pohybovala mezi 5 až 20 km. Zpravidla ovšem fronta divise nebyla nepřetržitá. Při horských bojích v severní Transylvánii se velmi často stávalo, že divise útočící v pásmu širokém 10 až 15 km měla jen jeden směr (údolí nebo úžlabina) vhodný pro útok. V těchto případech byla bojová sestava hlavních sil divise uskupena do tří sledů a boky sestavy byly zabezpečeny menšími částmi pěchoty. V ostatních částech pásma divise prováděly činnost průzkumné jednotky.

Pěší divise obvykle útočila toliko se svými organickými posilovými prostředky. Dělostřelecké i ostatní posilové prostředky působily centralisovaně ve svazku sboru na nejdůležitějším směru, který se obvykle shodoval s komunikací vhodnou pro postup těchto posilových prostředků.

Tempo útoku divise záviselo nejen na odporu nepřítele, ale i na povrchu terénu, který často způsobil, že postup divise i při slabém odporu nepřítele činil za den jen 5 až 6 km. Normální bojový postup divise činil za bojů v Karpatech průměrně 5 až 10 km denně.

Při vedení útočného boje v horském a lesnatém terénu nelze při tvoření bojové sestavy použít nějakého schématu a brát v úvahu jen druh obrany nepřítele. Je nutno přihlížet k rázu terénu a jeho dostupnosti, neboť tito činitelé vybízejí k tvoření nových forem bojové sestavy. Správné zhodnocení situace a zvláště terénu nám ukáže uspořádání vhodné bojové sestavy nutné k dosažení úspěchu.

Pronásledování

Zjistí-li velitel divise, že nepřítel ustupuje, musí zesílit tlak čelních jednotek na nepřítele a přejít k pronásledování. Jeho úkolem musí být postupovat tak, aby předstihl nepřítele a dosáhl jeho ústupových cest. K tomu vysílá menší pohyblivé jednotky, které se zmocňují horských soutěsek a přechodů na ústupových cestách nepřítele a dominujících výšin. Tyto jednotky se zesilují tanky s výsádkem pěchoty nebo mohou být vysílány malé samostatné tankové jednotky.

Rychlost postupu se zvětšuje. Jak ukázaly zkušenosti z Velké vlastenecké války, pohybovala se rychlost za pronásledování mezi 15 až 30 km za den. Je do značné míry závislá na stupni ničení komunikací nepřítelem a na dovedném a rychlém odtarasování překážek vlastními jednotkami.

Dělostřelectvo pronásleduje ustupujícího nepřítele dalekými palbami řízenými na křižovatky cest a na soutěsky v jeho týlu.

Velitel divise musí věnovat značnou péči organizování protiletecké ochrany soutěsek a přechodů, když jimi procházejí pronásledující proudy.

Obrana v horském a zalesněném terénu

Tak jako v útočném boji mají i v obraně zvláštnosti horského a zalesněného terénu vliv na organizaci obrany i vedení obranného boje.

V horských prostorech je vždy dostatek prostorů výhodných pro obranu. Můžeme ji vést buď podél hřbetů a potom je nutné umístit přední okraj na svah obrácený k nepříteli, nebo ji vedeme napříč hřbetů a potom se přední okraj umísťuje na svazích dominujícího hřbetu a na jeho výběžcích přivrácených k nepříteli.

Vzhledem k omezeným možnostem útočníka musí být obrana nejúplněji organizována na směrech dostupných tankům a dovolujících hromadné použití dělostřelecké palby.

Rozrytost terénu a skryté přístupy umožňují útočníku obejít a obchvaty, jimiž obrana musí čelit utvořením silných druhých sledů a záloh, které zabezpečí odražení obcházejícího nepřítele.

Šířka obranné fronty závisí na rázu terénu a na důležitosti bráněného směru. Divise může dostat pásmo s jedním nebo dvěma směry. V obranném úseku pluku není obvykle víc než jeden základní směr.

Boj v horách je bojem o komunikace a přechody — soutěsky, proto musí vševojskový velitel při vedení obranného boje klást hlavní důraz na udržení výšin ovládajících komunikace. Cílem nepřátelských útoků budou křížovanky cest v hloubce obrany, přechody přes horské hřbety a důležité osady jak na předním okraji, tak i v hloubce obrany. Velitel divise a často i velitel pluku musí proto obranu organizovat tak, aby nedovolil útočníkovi obejít obranu do těchto prostorů. Jestliže se to útočníkovi podaří i přes provedená opatření, musí se jednotky divise i pluku houževnatě bránit na místě i v obklíčení, aby představenému veliteli poskytl potřebný čas provést opatření proti tomu.

Terén v horských a lesnatých částech rozděluje obranný úsek divise, někdy i pluku na samostatné celky oddělené od sebe horskými nebo lesními masivy. Zásah velitele divise do těchto prostorů bude někdy v průběhu boje velmi omezený a zpravidla to bude trvat velmi dlouho. Proto vyžaduje obrana každého takového izolovaného celku samostatné skupiny vybavené všemi druhy zbraní, nad kterými se velení musí dočasně decentralizovat.

Horský a lesnatý terén poskytuje dobré možnosti k vybudování a obsazení předstuněného pásma. Proto musí být snahou obránce, aby si ji vždy, když je to možné, vybuvoval. Vytvoří si tak výhodné předpoklady k ničení nepřítele, k získání zpráv a času na dokonalejší vybudování hlavního pásma obrany.

V lesnatých částech horského terénu bude hlavní pásmo obrany organizovaně budováno na způsob uzlů obrany na důležitých přístupech a křížovatkách cest a jeho klostrou budou pevnůstky budované polním způsobem. A poněvadž útočník bez ovládnutí těchto prostorů nemůže dále postupovat, je nutné tato ohniska na důležitých směrech členit do hloubky a vybudovat je pro kruhovou obranu.

Obrana v lesnatých horách má být zvlášť aktivní. Jednotky bránící zabezpečovací pásmo vedou manévrovou obranu s největším důrazem na posledním pásmu, používající palebných pytlů a bočních paleb. Proniklý nepřítel musí být ničen rozhodnými a smělymi protiútoky. Bojová praxe ukázala, že protiútoky vedené před přední kraj na nepřítele ve výchoďšti, dávají zpravidla v horách značný úspěch. Protiútok je hlavní úlohou druhých sledů a záloh. Je žádoucí, aby vzhledem k značným šířkám pásem obrany byly zálohy divise a pluků motorisovány. Jejich rozložení závisí na směrech, v nichž nepřítel může provádět obchvaty, na možnosti jejich včasného zasazení do boje a na vhodnosti terénu k protiútokům. Úspěch obrany závisí právě na včasnosti, síle a rychlosti a aktivitě protiútoků.

Tanky se rozmísťují na uzlech cest a v údolích v hloubce hlavního pásma obrany a podnikají protiútoky buď samostatně nebo společně s druhými sledy a zálohami, nebo působí z lécek.

Je nutné dovedně využít ochranných vlastností horského terénu a vhodnými úpravami ještě je co nejvíce zvýšit. Horský terén umožňuje upravit k obraně jeskyně, prohlubeniny, velké balvany, kusy skal a p. ve velkém rozsahu.

Na cestách, stezkách a na místech výhodných ke skrytí částí nepřítele, před předním okrajem obrany, uvnitř obrany, dále v mezerách mezi obrannými úseky a na křídlech a někdy i v týlu je nutno budovat různé druhy ženijních překážek. Nejúčinnější jsou překážky s trhavinami, zejména miny jak obyčejné tak nálevkové. Proti tankům se osvědčily zejména balvany postavené v překážkovém systému, terénní stupně a jámy a protitankové miny.

V zalesněném terénu se používá závalů, záseků a oplétání stromů, pařezů a koliků ostnatým drátem.

Rozvrh paleb je tvořen vzájemným doplňováním čelní a boční palby, zabezpečující postřelování přístupů a četných hluchých prostorů.

V horách se systém palebných postavení rozčleňuje nejen do hloubky, ale i do výšky, čímž se dosahuje velké hustoty palby před předním okrajem obranného postavení. Šachovitým rozmístěním palebných prostředků se dosahuje bočních paleb na přístupy k palebným ohniskům vpředu a paleb do mezer.

Horský terén umožňuje dobré vedení ústupového boje postupným zaujímáním obranných postavení, která jsou předem určena a připravena. Přejít na tato nová postavení se provádí na rozkaz velitele divise a na samostatných směrech podle rozhodnutí velitele pluku.

V. Spojení při boji v horském a zalesněném terénu

Ke spojení při boji v hornatém terénu se užívá veškerých pojitků. Mají na ně vliv jako na celý boj zvláštnosti tohoto terénu.

V horském a zalesněném terénu je značně ztížena organizace linkového spojení: vzdálenosti os a směrů se zvětšují, počet pozorovatelů bývá větší a jsou často těžko přístupné. Spotřeba linkového materiálu tím vzrůstá až na dvojnásobek proti spotřebě na tytéž vzdálenosti v rovinném terénu. Je větší nebezpečí poškozování linek a odposlouchávání záškodníků. Odstraňování poruch je zdlouhavé. Automobilních dopravních prostředků nelze na některých směrech použít, a proto je někdy nutno posílit spojovací jednotky soumary nebo nosiči.

Ze stejných příčin je v horském terénu ztíženo použití pohyblivých pojitků, zejména motorových. Uplatnily by se dobře vrtulníky. V zimě se v horském terénu dobře uplatní spojky na lyžích.

V horském a zalesněném terénu vzrůstá význam radiového spojení směrovými ultrakrátkovlnnými stanicemi. Jde-li o překlenutí vzdáleností mezi hřebety nebo výšinami, je v horském terénu dosah radiových a směrových stanic větší než v terénu rovinném, ale podstatně klesá, jde-li o spojení z jednoho údolí do druhého, mezi nimiž je vyšší hřbet. Pak nastává nutnost zřídit transistní stanice, aby mohlo být takové spojení vůbec uskutečněno. K tomu je třeba většího počtu radiových stanic.

V horském terénu je možno výhodně využít světelné signalisace.

VI. Závěr

Boj v horském a zalesněném terénu je bojem vševojskovým, a proto je třeba, aby každý vševojskový velitel znal dobře každý druh vojska, jeho výzbroj, technické a taktické vlastnosti a možnosti jeho nejvýhodnějšího použití v konkrétních podmínkách boje. Součinnost mezi jednotlivými druhy vojsk má velkou důležitost a velitel jí musí věnovat největší péči.

Boj v horském terénu vyžaduje zvýšení fyzického vypětí, a proto s úspěchem vedou boj jen vojska fyzicky zdatná, dobře vycvičená, s vysokou politickou uvědomělostí. Velitelé musí být směšní, iniciativní a rozhodní.

Boj v horském terénu probíhá zpravidla na široké frontě, při čemž jednotky působí buď na směrech nebo také v pásmech rozdělených horskými hřebety nebo jejich výběžky mnoh-

dy na dosti značnou vzdálenost, což vyžaduje decentralisaci sil a prostředků. Na jednotlivých směrech musí však být vedení centralisováno.

Velkou důležitost při boji v horách mají malé součásti: četa, rota, prapor, které využívají zvláštností horského a zalesněného terénu, prosakují frontou nepřítele, nepozorovaně obcházejí jednotlivé hřbety a výšiny, nebo jich dobývají, ihned opevňují a úporně brání. Tato činnost menších jednotek může podle zkušeností přinést značné výsledky. Proto je třeba jejich úspěchu ihned využít k zasazení větších sil do boje.

Více než v jiném terénu se při boji v horách používá obchvatu prováděného mnohdy do značné hloubky na týl nebo komunikace v týlu nepřítele.

Základem pro správné řízení vojsk jsou zřetelné a jasné úkoly. Jednotné chápání základních úkolů veliteli, správné jich plnění jednotkami a používání zdravé iniciativy jsou podklady pro úspěšné řízení vojsk v horách.

Boje Sovětské armády ve Velké vlastenecké válce na řadě úsecích východní fronty ukázaly, že pro vojska neexistuje nedostupnost hor. Jsou jen těžko dostupné směry, ale ty byly v bojích také překonány. Tyto boje opět dokázaly, že se zvláštnosti horského a zalesněného terénu, když jich bylo dobře vycvičenými vojsky dovedně využito, staly se rozhodujícím činitelem, ulehčily práci v boji a zabezpečily úspěch bojujících vojsk i proti značné přesile.

Na příkladu z Velké vlastenecké války chci ukázat, jak při využití horského terénu dovedné spojení obranného a útočného manévru, úporný boj sovětských vojáků přinesl jednomu gardovému sboru v Karpatech úspěch proti trojnásobné přesile nepřítele, který byl v obraně.

Jednotky jednoho gardového sboru při průlomu obranné linie Arpad v Karpatech v říjnu 1944 útočily proti trojnásobné přesile nepřítele tímto způsobem:

Vyhlédly si důležitou výšinu v obraně nepřítele a neočekávaným úderem se jí zmocnily. Po jejím dobytí ji ihned opevnily.

Nepřítel se několikadenními neustálými útoky velkých sil snažil dobýt zpět ztracené výšiny. Při těchto útocích utrpěl velké ztráty a na konec byl donucen upustit od dalších útoků. V touž dobu jednotky tohoto sboru připravovaly a prováděly operace na druhém směru. Nepřítel se znovu pokusil dobýt ztracené výšiny opevněné jednotkami sboru, ale opět bez úspěchu. Vyčerpane tak nepřítele, jednotky sboru v dalším průběhu zaujaly výhodné východiště útoku a v krátké době prolomily mohutnou nepřátelskou obranu, složenou ze stálých opevnění a rychlým pronásledováním úplně zničily bránící se uskupení nepřítele v síle tří divisí a dvou horských brigád.

Prameny: 1. Voennaja mysl — 1945, čís. 10—11, 1946, čís. 10—11, 1944, čís. 5,

2. Boj v horách — II. díl (Překlad),

3. Vojenské rozhledy — 1950.

